

بومی سازی برنامه درسی مدارس و تاثیر آن بر هویت فرهنگی قومی

محبوبه اسکندری راد

عصمت رسولی

دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری

چکیده

هدف پژوهش حاضر، تأثیر بومی سازی برنامه درسی مدارس در بهبود هویت فرهنگی قومی از دیدگاه متخصصان برنامه ریزی استان مازندران سال ۹۴-۱۳۹۳ است. پژوهش حاضر از نوع کاربردی و روش انجام گرفتن آن زمینه یابی بود که ۱۴۸ نفر متخصصان برنامه ریزی درسی از جدول کرجسی و مورگان به صورت نمونه گیری طبقه ای انتخاب شدند. ابزار پژوهش، پرسشنامه محقق ساخته بود که در مقیاس ۵ درجه ای گزینه ای لیکرت می باشد. داده ها با استفاده از نرم افزار spss با استفاده از آزمون کولموگروف- اسمیرنوف از آزمونهای t تک نمونه ای و آزمونهای مشابه تحلیل شد. یافته ها نشان دادند بومی سازی برنامه درسی مدارس در بهبود هویت فرهنگی قومی از دیدگاه متخصصان برنامه ریزی استان مازندران سال ۹۴-۱۳۹۳ تاثیر مثبت و معنی داری دارد.

کلمات کلیدی:

بومی سازی- برنامه درسی- هویت فرهنگی

مقدمه

هر چند که آشنایی مردم جهان با فرهنگ های مختلف و بهره گیری از مزایای آن از فواید جهانی شدن فرهنگ به شمار می آید اما پیامدهای آن سبب شده است که دست اندرکاران برنامه‌ی درسی توجه بیشتری مبذول داشته و شیوه های بومی شدن برنامه‌ی درسی را برای حفظ تعادل برنامه‌ی درسی در دستور کار خود قرار دهند. دست یابی به این مهم نیازمند شناخت صحیح، دقیق و عمیق ویژگی های فرهنگی و حوزه فرهنگ ها است. در دوران محلی - جهانی شدن که در راستای جهانی اندیشیدن و محلی عملی کردن لازم است که به انجام پژوهش هایی اقدام شود که امکان کشف هر چه بیشتر و بهتر الگوهای فرهنگی و خرده فرهنگ های بومی در آن ها افزایش یافته و در نتیجه با استفاده از عناصر و مؤلفه های به دست آمده در جهت تقویت بومی ماندن برنامه های درسی بهره برد. یکی از راه های تحقق خواسته های فوق الذکر توجه به پژوهشهای قوم نگارانه در حوزه برنامه درسی است. به کارگیری این نوع پژوهش می تواند دست آوردهای گسترده و متنوعی را در جهت تقویت بومی ماندن برنامه های درسی این دوران که متأثر از خواسته ها و گرایش های نوین هستند به همراه داشته باشد. مباحث و انتقادهایی که به تازگی از مبانی علم جدید، هویت ملی و هویت اجتماعی به دنبال پدیده جهانی شدن توسط اندیشمندان مختلف صورت گرفته، موجب پیدایش مفاهیم تازه تری همچون «دانش بومی^۱» و «بومی سازی^۲» شده است. (هرتزل و ورکام^۳ به نقل از دهاقانی 2008: 453). دانش بومی، دانشی است که طی زمان توسط افراد بنا شده و به مرور اشاعه یافته و مبتنی بر پیشینه فرهنگی؛ تاریخی و بستر اجتماعی کاملاً خاصی است. برخی «بومی سازی» را به معنای اشاعه، انطباق و رشد پارادایم دانش، فناوری، هنجارهای رفتاری و ارزش های محلی در موقعیت و بستر خاص می دانند. این تعریف دو برداشت را با ذهن متبادر می کند: اول اینکه، بومی سازی یعنی انطباق همه هنجارها، ابتکارات و ارزش هایی که هدفشان تحقق بخشیدن به نیازهای جامعه است؛ دوم اینکه، بومی سازی یعنی ارتقای ارزش های محلی هنجارها و مسائل مورد علاقه، مشارکت و التزام با فعالیت ها در سطح جامعه. توسعه و رشد فرهنگ بومی، تحقق آمال و آرزوهای جامعه، علاقمندی به اخلاق و هنجارها و فعالیت و مشارکت و حمایت از نوآوری های فنی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، بومی برخی مثال های بومی سازی است (چنگ^۴ به نقل از جعفری ثانی، 2002: 12).

¹ . Local knowledge

² . Localization

³ Herzele & woerkum

⁴ . Cheng

از طرفی یکی از مهمترین ارکان فرهنگی جامعه ایران، قومیت های فرهنگی هستند که از قضا، دارای تنوع و تکثر در خوری بوده و بخش مهمی از مباحث فرهنگی جامعه را به خود اختصاص می دهد. بررسی و مطالعه فرهنگ های قومی با هر رویکردی اعم از تعریف، اهمیت، آثار، ابعاد و اجزا بدون مد نظر قرار دادن فرهنگ ملی ابتر خواهد ماند؛ چرا که این فرهنگ ها در دل فرهنگ ملی و جزیی از آن به حساب می آیند؛ لذا در تعریف و بیان اهمیت فرهنگ های قومی از این مهم کمک گرفته و از این رهگذر به تبیین نقش فرهنگ های قومی در جریان جهانی شدن و تسهیل آن پرداخته می شود. فرهنگ های قومی که در دل فرهنگ یک ملت قرار دارند، شیوه زندگی تبار خاصی است که وجه متمایز زندگی قومی یا تباری از اقوام دیگر شده است. فرهنگ های قومی متعدد شیوه هایی است که اقوام ایرانی برای زندگی برگزیده اند (عسگریان، ۱۳۸۵: ۱۳۵).

شیخوندی خرده فرهنگ ها را عامل اصلی در ایجاد هویت اقوام و ملل می داند و اظهار می دارد که هویت اقوام و ملل از فرهنگ و خرده فرهنگ آنان بر می خیزد؛ بنابراین هویت فرهنگی اقوام به سادگی از بین نمی رود. او از برخی ملتها که در غرب جا گرفته ولی هرگز غربی تمام عیار نشده اند مثال می زند و می گوید آنها حتی در غالب شهرهای غربی فرهنگ و تمدن خود را بسط داده اند (آدم زاده، ۱۳۸۴: ۱۵).

در تبیین اهمیت رابطه بومی سازی برنامه درسی و هویت فرهنگی می توان گفت کتاب های درسی با ظرفیت و توانمندیهایی که دارند مهمترین عرصه برای معرفی فرهنگ بومی هر منطقه و به تبع آن نهادینه کردن هویت قومی و منطقه ای می باشند. و می تواند جایگاه مطمئنی برای مقابله با بحران هویت باشند. در مجموع برنامه های آموزش و پرورش می توانند فرهنگ قومی را در برابر آن چه که آن ها را تهدید می کند حفظ و حراست نمایند. و با انتقال میراث فرهنگی مانع گسستگی ها و جدایی ها و دور شدن از هویت قومی گردند. پاسداشت هویت قومی و منطقه ای در بین دانش آموزان مدارس که دارای وابستگی قومی و زبانی مختلفی هستند. علاوه بر اینکه آنها را در برابر جاذبه های فریبنده فرهنگ های بیگانه باز می دارد باعث یکپارچگی و وحدت ملی در کشور می شود. علت وجودی مسئله این است که جهانی شدن در هویت قومی چندگانگی ایجاد می کند و همچنین باعث از هم پاشیدگی مناسبات قومی میشود و سرانجام بحران هویت قومی را ایجاد می کند خطر همنوایی با جهانی شدن و نیز خطر مانند گردی و از همه مهمتر خطر تهاجم فرهنگی شدید احساس می شود. ما اینک با گسترش طلبی روبرو هستیم که سلطه گری و تسلط را به دنبال دارد و در بحث ملیت نیز خطر جهان وطنی به شدت احساس می شود. بومی سازی برنامه های درسی مدارس در بهبود هویت فرهنگی از دیدگاه متخصصان برنامه ریزی استان مازندران در سال ۹۳-۹۴ چگونه است؟ طبیعی است که توجه به مسأله بومی سازی برنامه درسی مدارس آموزش و پرورش می تواند، نقطه روشنی هر چند کوچک در جهت ابهام زدایی از این مقوله و درک صحیح تر آن به وجود آورد و دانشی هر چند محدود به دانش نظری موجود در باب بومی

سازی برنامه درسی اضافه نماید. بر این اساس هدف اساسی پژوهش حاضر، بومی سازی برنامه درسی و تاثیر آن بر بهبود مولفه هویت فرهنگی قومی می باشد.

اهداف پژوهش

اهداف کلیه این پژوهش این است که به دستاندرکاران نظام آموزش و پرورش در سطح متمرکز و همچنین به شوراهای تدوین کتابهای درسی استانها کمک کنند تا بتوانند در راستای تدوین کتابهای تدوین استانی به بومی سازی برنامه درسی در جهت بهبود هویت فرهنگی توجه کنند. که بر این اساس هدف اختصاصی پژوهش عبارت است: از نظر متخصصان توجه به مولفه فرهنگی برای ورود به برنامه درسی مدارس چگونه است؟

سوال پژوهش

آیا بومی سازی برنامه درسی در بهبود هویت فرهنگی تاثیر دارد؟

پیشینه پژوهش

- زینت جلایری و همکاران (1389) پژوهشی با عنوان «میزان اهمیت مولفه های هویت ملی در راستای بومی سازی برنامه درسی» ارائه نمودند. در این پژوهش سعی شده است ضمن بررسی میزان اهمیت مولفه های بومی، اهمیت آن ها به طور خاص و ورود آن ها به برنامه درسی و زمینه شناخت فرهنگ بومی و مولفه های هویت بومی برای برنامه درسی بومی بررسی شود. نتایج نشان می دهند که میزان سودمندی هر یک از زیرمولفه های فرهنگ بومی برای دانش آموزان به ترتیب بالاترین اهمیت عبارتند از: زبان محلی، حاکمان تاریخی بومی، پوشش و لباس محلی، منابع طبیعی و اعیاد مذهبی.

- شریف زاده (1387) پژوهشی با عنوان «میزان توجه به آداب و رسوم فرهنگ بومی در محتوای کتاب درسی» ارائه نمود. یافته ها نشان داد که دروس مرتبط با شناخت عمیق فرهنگ بومی و بستر تاریخی و اجتماعی فردی باید در تمام مقاطع تحصیلی نظام آموزش و پرورش گنجانده شود و لازم است به غیر از درس تاریخ و دانش اجتماعی و ادبیات که مرتبط تر با رایج فرهنگ بومی هستند در سایر دروس نیز موضوعاتی که مرتبط با شناخت های فرهنگی و اجتماعی دارند مطرح گردد.

- کبیری (1388) پژوهشی با عنوان «انطباق کتاب های تعلیمات اجتماعی دوره ابتدایی بامولفه های ایارن شناسی» ارائه نمود. نتیجه این پژوهش نشان می دهد که رتبه بندی میزان توجه به مولفه های ایران شناسی به ترتیب عبارت است از: مولفه جغرافیایی در کتاب های تعلیمات اجتماعی اولین اولیت در میان مولفه ها را دارا

می باشند. در نوبت دوم مولفه فرهنگ و ادب با قرار می گیرد مولفه تاریخی با رتبه سوم را کسب کرده است. مولفه سیاسی با رتبه چهارم مولفه اجتماعی رتبه پنجم، مولفه مذهب با رتبه ششم قرار گرفته اند.

- فتحی و اجارگاه و علی آبادی (1387) پژوهشی با عنوان «نقش اقوام ایرانی در کتاب های درسی دوره ابتدایی در مقایسه با مسائل ملی و بین المللی» ارائه نمودند. نتیجه این پژوهش نشان می دهد که در یک جامعه از بین بردن زبان و فرهنگ دانش آموزان در مدارس زیان آور است. هویت جوامع و گروه های قومی هرگز ایستا نبوده و ساده اندیشانه است که باور کنیم در عصری که آهنگ تغییر جهان مانند امروز سریع است ان همچون نقاشی تک رنگ و موزه تک فرهنگی ثابت مانده اند.

- شاه سفی (1387) پژوهشی با عنوان «تحلیل محتوای کتاب های فارسی و تعلیمات اجتماعی دوره ابتدایی بر اساس میزان برخورداری آنها از مولفه های بومی» ارائه نمود. یافته ها نشان داد که شناخت فرهنگ و آداب و رسوم اقوام مختلف ایرانی امری ضروری است و دانش آموزان از طریق کتاب های درسی باید با اقوام و ادیان مختلف و رسومات آنها آشنا شوند در این پژوهش پیشنهاد شده است که در کتاب های دوره ابتدایی قسمتی به شناخت اقوام ایرانی و شیوه زندگی و آداب و رسوم آنها اختصاص داده شود

- جفری (2012) پژوهشی به عنوان بومی سازی برنامه درسی ارائه نمود. یافته ها نشان داد بالا بردن کیفیت نظام آموزشی هدف نهایی بومی سازی برنامه درسی می باشد. بعد اصلی کیفیت آموزشی در ارتباط با محتوای برنامه درسی است که شامل: فرهنگ، بوم و ارتباطات اقتصادی و اجتماعی می باشد.

- دانگ (2008) پژوهشی به عنوان مروری بر پژوهش های بومی سازی برنامه درسی همگام با اصلاحات آموزشی در چین ارائه نمود. در این پژوهش سعی شده است ضمن بررسی پژوهش های مختلف بر روی بومی سازی برنامه درسی مطابق با توسعه تاریخی بعد از اصلاحات آموزشی در چین به مقایسه شرایط موجود و شرایط گذشته پرداخته شود.

- لینگ (2002) پژوهشی به عنوان فرصتی برای بومی سازی برنامه درسی ارائه نمود. یافته ها نشان داد بومی سازی برنامه درسی از انتهای قرن نوزدهم آغاز شده اما تاثیرات آن تاکنون بسیار محدود بوده است. گرچه دوره جدیدی از اصلاحات برنامه درسی در جهت بومی سازی تئوری آموزشی آغاز گردیده است اما باید یک فرصت جدید برای پیشرفت را فراهم نمود.

روش پژوهش

روش این پژوهش از نوع زمینه یابی می باشد. دلیل انتخاب این روش آن است که در پژوهش حاضر در پی سنجش و توصیف دیدگاه ها و نظرات افراد نسبت به یک موضوع مشخص بوده و با استفاده از طیف های رایج (لیکرت) این مهم محقق شده است. جامعه آماری شامل کلیه متخصصان و کارشناسان برنامه ریزی درسی استان مازندران به تعداد 250 نفر می باشد که حجم نمونه بر اساس جدول کرجسی و مورگان 48 نفر تعیین گردید. یافته ها نیز طی پرسشنامه محقق ساخته گردآوری شد. پرسشنامه ها به روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای در بین اعضای نمونه آماری توزیع گردید. در پژوهش حاضر برای ارزیابی پایایی از یک نمونه با حجم 30 استفاده شد که ضریب آلفای کرونباخ 0/82 بدست آمد.

تحلیل و یافته ها

نتایج آمار توصیفی نشان داد که 93 نفر از مشارکت کنندگان مرد و 55 نفر زن هستند. 41 نفر از مشارکت کنندگان مجرد و 107 نفر متأهل هستند. 95 نفر از مشارکت کنندگان فوق لیسانس و 53 نفر دکتری هستند. در بخش آمار استنباطی نیز پس از آزمون نحوه توزیع داده ها و شناسایی نرمال بودن یا غیر نرمال بودن آن ها با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف (KS) از آزمون های t تک نمونه ای استفاده شد.

سؤال پژوهش: آیا بومی سازی برنامه درسی در بهبود هویت فرهنگی منطقه ای تأثیر دارد؟
تأثیر بومی سازی برنامه درسی در بهبود هویت فرهنگی منطقه ای مقدراتی

نوع	میانگین مشاهده شده	میانگین فرضی	انحراف معیار	T مقدار	Sig	Df
فرهنگ	22.1486	20	3.03800	8.604	0.000	147

بر اساس نتایج جدول فوق با توجه به سطح معناداری 0.000 کمتر از 0.05 به این نتیجه می رسیم که بومی سازی برنامه درسی در بهبود هویت فرهنگی منطقه ای مؤثر است. همچنین مشاهده می شود که مقدار میانگین 22 است که بالاتر از میانگین فرضی است و نشان می دهد که مقدار هویت جغرافیایی در سطح مطلوبی است و نتیجه آزمون را تایید می کند چرا که مقادیر تی 8.604 و درجه آزادی 147 است.

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی تاثیر بومی سازی برنامه درسی مدارس در بهبود هویت فرهنگی از دیدگاه متخصصان و کارشناسان برنامه ریزی درسی استان مازندران بوده است. نتیجه سوال حاکی از آن بود که:

بررسی سوال پژوهش: آیا بومی سازی برنامه درسی در بهبود هویت فرهنگی منطقه ای تأثیر دارد؟ با توجه به نتایج بدست آمده در فصل چهارم، در پاسخ به سوال سوم پژوهش می توان عنوان نمود **بومی سازی برنامه درسی در بهبود هویت فرهنگی منطقه ای تأثیر دارد.** و در عین حال یافته های این پژوهش با بخش هایی از یافته ها و نتایج در پژوهشات محققان داخلی و بین المللی نظیر زینت جلایری و همکاران (1389) و شریف زاده (1387)، کبیری (1388)، فتحی واجارگاه (1387)، شاه سفی (1387)0، جفری (2012)، دانگ (2008) و لینگ (2002) همسویی و مطابقت دارد. شاید بتوان میراث فرهنگی مشترک، گسترده و فراگیر را در بین شهروندان از مهمترین اجزای هویت قومی دانست که سبب توافق فرهنگی می شود و کلیه ابعاد فرهنگی هر نظام اجتماعی را در بر می گیرد که به نحوی خودآگاه یا ناخودآگاه ما را تحت تاثیر قرار می دهد و نشانه های تاریخ یک فرهنگ و یک قوم به شمار می رود.

کشور ایران از اقلیمی برخوردار است که در واقع یک دنیای کوچک به شمار می آید و نمایشگر انواع موقعیت های اقلیمی در سرتاسر کره خاکی است. اختلاف درجه حرارت در سردترین و گرمترین نقاط این کشور، در برخی از فصول حتی به بالاتر از 50 درجه سانتی گراد می رسد که این برای کشوری که در گوشه ای از آسیا قرار گرفته و بخش به نسبت کوچکی از کره زمین را تشکیل می دهد، بسیار شگفت انگیز است. در کشور فعلی ایران، انواع اکوسیستم های دریایی، بیابانی و کویری، معتدل و مدیترانه ای، دشتی و کوهستانی، گرم و مرطوب تا سرد و خشک و با فواصلی به نسبت نزدیک، در پی هم می آیند و رنگین کمانی از آب و هواهای بسیار متفاوت را به نمایش می گذارند. انعکاس این تنوع اقلیمی را هم اکنون به آسانی می توانیم در گوناگونی خرده فرهنگ های نقاط مختلف و متفاوت اقلیمی ایران زمین پیدا کنیم. این تفاوت های خرده فرهنگی گاه در لهجه ها و حتی زبان های متفاوت هم تاثیر دارد. رنگارنگی خرده فرهنگی اقوام لر، کرد، بلوچ، فارس و آذری و طوایف قشقایی و بختیاری، تا اندازه زیادی نشان دهنده تنوع اقلیمی - سرزمینی است که این اقوام در گوشه و کنار آن زندگی می کنند. فرهنگ از زمانی شکل گرفت که انسان پا به کره خاکی نهاد. از همان زمان با توجه به بینشی که انسان نسبت به محیط پیدا کرده بود پله پله ابزار آلات و ادوات بسیاری را جهت رسیدن به زندگی آسانتر و راحتتر زندگی کردن به کار گرفت. بر همین اساس استفاده از آن ابزار به نوعی رفتارهایی را برای آنان تعریف نمود که در هر منطقه متفاوت است. به هر حال با شناخت فرهنگ هر منطقه می توان به نوع تفکر، آرایش اجتماعی آنان پی برد که چگونه فکر می کنند و از ابزاری که در زندگی استفاده می کنند می توان به سطح

طبقه اجتماعی و فرهنگی آنان پی برد. اما مسئله ای که مطرح می شود آن است که با تغییر و پیشرفت تکنولوژی و به وجود آمدن ابزارهای جدید در زندگی انسان سطح زندگی و فرهنگ زندگی انسان نیز دچار تغییر می شود. که امروزه ما شاهد آن هستیم که این باعث می شود فرهنگ های گذشته تعدیل شده و فراموش شوند. فرهنگ ها و آداب و رسومی که بسیار غنی بوده و بار معنوی زیادی داشته است. در عصر ارتباطات بر اثر قرار گرفتن انسان در معرض اطلاعات و شکسته شدن مرزهای جغرافیایی و زمانی می بینیم که غرب که تکنولوژی پیشرفته را در اختیار دارد به راحتی در فرهنگ های کشورهای در حال توسعه و جهان سوم نفوذ می کنند و کشور ما نیز از این هجوم در امان نخواهد بود به طوری که نسل های جدید ما را با فرهنگ های گذشته بیگانه کرده اند. اما آنچه ضرورت دارد آن است که بررسی کنیم چه راهکارهایی را می توانیم بیابیم تا از محوشدن فرهنگ بومی و محلی در عصر حاضر جلوگیری کنیم و در واقع از طریق بهره گیری آن راهکارها، فرهنگ و زبان محلی و بومی را تقویت کنیم. در پژوهشات انجام شده در این زمینه راهکارهای زیادی پیشنهاد شده اند اما برای عملی شدن این امر مطالعات کارشناسانه لازم است اما یکی از راه های تقویت فرهنگ های بومی شناسایی خرده فرهنگهای مناطق و پیش بینی فعالیت هایی برای آموزش آن می باشد. در انطباق فرهنگی فرد با محیط، بازتاب های رفتاری فرد، رنگ جامعه خود را دارد. بدین جهت انسان مربوط به محیطی خاص با ویژگی های بسیار از انسان مربوط به محیط های زندگی دیگر متمایز می شود و فرهنگ تعیین کننده نحوه زندگی او خود را نشان می دهد. بدین سان می توان گفت نظام آموزش و پرورش باید شناخت درستی از ویژگی ها، مسایل، ابعاد و توانمندی های فرهنگ های قومی داشته باشد تا بتواند اهداف، ساختار، مواد و محتوای نظام آموزشی را بر این اساس تنظیم کند چرا که محتوای دروس فراگیر باید با توجه به دانش واقعی و تجربه وی در چارچوب برنامه درسی مناسب و مربوط به وی صورت گیرد و نظام آموزشی باید به موضوعاتی بپردازد که متناسب با دانسته های دانش آموزان باشد تا هم خودش دچار ناکارآمدی نگردد و هم دانش آموزان را در این ورطه نیاندازد و توان زندگی در جامعه چند فرهنگی ایران را برای آنان فراهم نماید. علاوه بر آن شناخت فرهنگ علاوه بر اینکه برای فرد وسیله است در مقایسه ارزش های برتر نیز کاربرد دارد. بنابراین شناساندن ارزشهای فرهنگی اقوام از طریق برنامه های درسی به دانش آموزان زمینه شناسایی ارزش های برتر را نیز برای آنان فراهم می آورد (عسگریان، ۱۳۸۵: ۱۳۵).

پیشنهادات

با توجه به پژوهش حاضر پیشنهادها در دو بعد پیشنهادهای مبتنی بر یافته‌ها و پیشنهادهای مبتنی بر تجربه ارائه می‌گردد.

پیشنهاد‌های مبتنی بر یافته‌های پژوهش

1. تغییر در برنامه‌ها با هدف آماده سازی دانش‌آموزان با نیازهای فرهنگی
2. یکی دیگر از راهکارهای که می‌توان در تقویت فرهنگ بومی مثبت ارزیابی کرد پخش فیلمهایی از تاریخ، فرهنگ بومی و محلی و نشان دادن آداب و رسوم محلی در مدارس است.
3. فعال کردن دانش‌آموزانی که دارای زمینه فرهنگی متفاوتی هستند.
4. بررسی محتوای کتابهای مدارس از نظر توجه به مولفه های بومی

پیشنهادات مبتنی بر تجربه محقق در پژوهش حاضر

نظر به اینکه پژوهش حاضر به بررسی تأثیر بومی سازی برنامه درسی مدارس در بهبود مولفه هویت فرهنگی از دیدگاه متخصصان و کارشناسان برنامه‌ریزی درسی استان مازندران پرداخته است و به منظور بررسی بیشتر و همه جانبه‌تر همچنین مداومت در مطالعه هویت فرهنگی عناوین پژوهشی زیر پیشنهاد می‌گردد:

از آنجایی که بومی سازی برنامه درسی در بهبود هویت فرهنگی تأثیر دارد پیشنهاد می‌شود:

- الف) برای بومی سازی در کشور برنامه های مناسبی ارائه شود.
- ب) بودجه مناسبی برای بومی کردن برنامه‌های درسی صورت بگیرد.
- ج) اشاعه و معرفی دستاوردهای علمی، فرهنگی و ارزشهای بومی
- د) افزایش فعالیت گروهی در تحقیقات و انتشار کتابها و مقالات

محدودیت پژوهش

شناخت محدودیت های قبل از انجام عمل پژوهش و در جریان طرح پژوهش، بصیرتی لازم را به محقق در انتخاب های خود می‌دهد. تشخیص محدودیت ها در بررسی موضوع علاوه بر اینکه محقق را در چگونگی گزینش روی پژوهش، جامعه آماری، ابزار و راهکارهای جمع آوری اطلاعات، مقیاس اندازه گیری متغیرها و روش آماری بصیرت می‌دهد، او را در دفاع از یافته‌ها مجهزتر می‌سازد و از القای اطلاعات نادرست به جامعه نیز برحذر می‌دارد (نادری و سیف نراقی، 1393: 155).

محدودیت های در اختیار محقق

- محدود به موضوع تاثیر بومی سازی برنامه درسی مدارس در بهبود مولفه های هویت فرهنگی از دیدگاه متخصصان و کارشناسان برنامه ریزی درسی می باشد.
- کاربست آن فقط مربوط به متخصصان و کارشناسان برنامه ریزی درسی استان مازندران است.
- زمان پژوهش محدود به سال 1394 می باشد.

محدودیت های خارج از اختیار محقق

- نمونه آماری شامل 148 نفر است که شامل افت نمونه وجود دارد.
- دسترسی نداشتن به همه مدارک و اسناد معتبر موجود در زمینه هویت فرهنگی.
- امکان پاسخگویی ناقص، نادقیق و یا مقاومت در پاسخگویی افراد به پرسشنامه محقق ساخته
- نداشتن پیشینه مشخص و دقیق در مورد هر یک از مولفه های هویت فرهنگی
- عدم دسترسی به موقع به افراد و کارشناسان به علت مشغله کاری برای پرکردن پرسشنامه

منابع

- آدم زاده، فاطمه (1384). *تأثیر جهانی شدن بر تعلیم و تربیت*، مجموعه مقالات اولین همایش جهانی شدن و تعلیم و تربیت.
- جلایری لائین، زینت. جعفری ثانی، حسین. (1389)، *میزان اهمیت مولفه های هویت ملی برای ورود به برنامه درسی در راستای بومی سازی برنامه درسی*، پایان نامه دانشجویی، دانشگاه فردوسی مشهد.
- شاه سفی، شهرزاد (1387). *تحلیل محتوای کتاب های فارسی و تعلیمات اجتماعی دوره ابتدایی براساس میزان برخورداری آن ها از مؤلفه های قومی به (بومی) ملی و جهانی*، همایش انجمن مطالعات برنامه درسی ایران جهانی شدن و بومی ماندن برنامه درسی «چالش ها و فرصت ها».
- شریف زاده، حکیمه السادات (1387). *بعد فرهنگی جهانی شدن در رویکرد بومی گرایی در حوزه زبان و آداب و رسوم و ضرورت تجلی بومی گرایی در کتاب های دوره ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان*، همایش انجمن مطالعات برنامه درسی ایران، جهانی شدن و بومی ماندن برنامه درسی
- فتحی واجارگاه، کوروش؛ محمد علی آبادی، فاطمه (1387). *نقش اقوام ایرانی در کتابهای درسی دوره ابتدایی در مقایسه با مسائل ملی و بین المللی*، همایش «برنامه درسی ملی: چشم اندازها و راهبردها».

- عسگریان، مصطفی (1385). جایگاه فرهنگ های قومی در تربیت شهروند، فصلنامه نوآوری های آموزشی،

سال پنجم شماره 17

- کبیری، فاطمه (1388). انطباق کتاب های تعلیمات اجتماعی دوره ابتدایی با مؤلفه ایران شناسی، رساله
کارشناسی ارشد تهران دانشگاه پیام نور تهران

- نادری، عزت الله. سیف نراقی، مریم. (1393). روشهای پژوهش و چگونگی ارزشیابی آن در علوم انسانی،
انتشارات ارس باران. چاپ بیست و هشتم، تهران

- Cheng, Y. C, Ng, k, K. H & Mok, M. M. C, (2002), Economic considerations in Education policy Making: A Simplified Framework, International Journal of Educational Management

- Herzale A.V. and woerkam, CM (2008), "Local knowledge in Visually Mediated practice". Journal of planning Education and Research, 27, pp 444456

- Jeffery (2011) Curriculum localization, receive from: <http://the.school.project.Org/curriculum-localization>.

- Sandra F. Joirman (2003). Nation a lism and political Identity. London & New York: continuum, pp 20-21 (instrumentalism)

- Shao – dong G.V.O. (2008). An overview of Researches on Curriculum localization since Reform and opening in china [J]

- Xiao – ling. W.U. (2002) New Curriculum Reform: an Opportunity for the localization of Educational theory